

Remissvar angående SOU 2022:67 Vägar till ett tryggare samhälle Kraftsamling för barn och unga

Sammanfattning

Länsstyrelsen stödjer beredningens åsikt om ett större statligt ansvarstagande och vill se en statlig myndighet som leder arbetet. För ökad effektivitet vill vi se en samordning i befintliga strukturer av både det förebyggande och det brottsbekämpande arbetet så inte parallella strukturer byggs upp. Hur styrkedjan för arbetet mellan nationell, regional och lokal nivå ska utformas och förankras saknas i förslagen. Genom konkret styrning till förmån för samverkan och samarbete når arbetet längre än om varje organisation arbetar för sig. Vi ser länsstyrelserna som viktiga aktörer med kompetens inom flera berörda områden och ett redan etablerat samarbete med viktiga aktörer i kommuner och regioner.

Länsstyrelsen saknar ett barnrättsperspektiv i utredningen som också har att ta hänsyn till kön. Barn och unga i gängkriminalitet handlar företrädesvis om pojkar och då behöver det stå pojkar och inte barn för att bli tydligt. Barnets/barnens rättigheter behöver tillgodoses genom insatser över hela landet och inte enbart i så kallade utsatta områden.

Vi gör bedömning att det förebyggande perspektivet tappats bort i flera förslag vilket medför högre kostnader för samhället då kriminaliteten lättare kan slå rot. Från statligt håll finns flera initiativ på förebyggande insatser som bör tas tillvara för att en bättre helhet.

FN:s Barnrättskommitté har tidigare i år lämnat sina rekommendationer till Sverige. De rekommendationerna stärker länsstyrelsen i det vi lyft fram i vårt remissvar. Barnrättskommitténs tyngdpunkt ligger på det förebyggande arbetet som genomsyrar alla områden i deras rapport. När det gäller barns inblandning i brott vill kommittén se att grundorsakerna åtgärdas samt att det ska vara en likvärdighet för barnens rättigheter i landet.

Nedan följer synpunkter i ordning utifrån upplägget av rapporten

2.1 Utgångspunkter för brottsförebyggande arbete med fokus på barn och unga

Länsstyrelsen anser att utredningen saknar det breda främjande och förebyggande perspektivet och inkluderande av skyddsfaktorer. Ett brottsförebyggande arbete behöver tydligt koppla an till risk- och skyddsfaktorer såsom föräldraskapsstöd, satsningar i förskola, skola, elevhälsa, hälso- och sjukvård samt fritidsaktiviteter. Länsstyrelsen understryker vikten av att ett förebyggande arbete behöver anpassas så att det blir framgångsrikt både i små kommuner i glesbygd samt medelstora och större kommuner. Vidare anser länsstyrelsen att samverkan mellan aktörer behöver förtydligas med en tydlig och konkret struktur.

Länsstyrelsen saknar könsuppdelning gällande barn. Alltför ofta beskrivs barn som grupp vilket i detta sammanhang kan vara vilseledande då exempelvis pojkar i betydligt högre omfattning utövar våld och ingår i gäng. Beträffande

barnets/barns grundläggande rättigheter saknar Länsstyrelsen det perspektivet i stora delar av betänkandet.

Länsstyrelsen vill betona att barnkonventionen även gäller barn med funktionsnedsättning. Barn generellt är en utsatt grupp för andras våld och barn och unga med funktionsnedsättning är särskilt utsatta enligt en kartläggning som Myndigheten för delaktighet genomfört. Länsstyrelsen anser att utredningen bör tydligare lyfta de brister som finns när det gäller att upptäcka fysiskt och psykiskt våld hos barn generellt och att stödet som finns är ojämnt fördelat i landet. Likaså att upptäcka och behandla psykisk ohälsa bland barn och unga generellt. Ett annat exempel är tjejs utsatthet för sexualbrott.

Utredningen anger att många aktörer behöver involveras och det väcker frågor om vilka nyckelaktörerna är. Länsstyrelsen anser att utredningen bör förtydliga vilka aktörer som avses.

2.2.2 Initiering av tidiga, träffsäkra och förtroendeskapande insatser

Länsstyrelsens bedömning är att både generella och specifika insatser på flera områden behövs och är angelägna. Bristande skyddsfaktorer under uppväxten kan bidra till att unga begår brott. Länsstyrelsen vill i detta sammanhang nämna forskningsprojektet Umeå växer tryggt och säkert som ett gott exempel. Detta projekt är en kommunal satsning som kompletterar polisens arbete att öka tryggheten, minska brottsligheten och motverka tendenser till social oro.

8.2.2 Barn som är i riskzon och behöver upptäckas i tid

Länsstyrelsen ser en stor diskrepans mellan Trygghetsberedningens bedömningar och förslag där man i bedömningen tar upp att verksamheter som möter barn och unga bör ha kunskap om risk- och skyddsfaktorer men skyddsfaktorerna har fallit bort i förslaget där trygghetsberedningen enbart fokuserar på våldet i nära relationer, när skadan redan skett. Länsstyrelsen önskar se att även skyddsfaktorerna uppmärksammas tydligare då de kan öka motståndskraften så att kriminaliteten får svårare att få fäste. Denna motståndskraft och samverkan mellan aktörer tar tid att bygga upp och risken är överhängande att det är för sent att starta detta arbete när gängkriminaliteten slår rot.

Utredningen identifierar destruktiva maskulinitetsnormer som en riskfaktor. I en långsiktig förändring bör Trygghetsberedningens förslag ha som mål att motverka negativa könsroller för att långsiktigt öka jämställdheten. Länsstyrelsen vill betona att både ett brett arbete med skyddsfaktorer, primärprevention, och kunskap om våld, och dess orsaker, i barnets nära relationer samt stöd ska finnas. En tydlig definition av vad våld i barns nära relationer avser saknas och är nödvändigt för att träffsäkert kunna arbeta med frågan. Det bör framgå tydligt om det handlar om pappans våld mot mamman eller partnervåld av kille mot tjej. Arbetet med en strategi för att förebygga olika former av våld vara långsiktig och samordnas med förebyggande insatser och *En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga våld och bekämpa våld mot barn SOU 2022:70*. Strategin behöver utmynna i de olika fokusområden som regeringen prioriterar.

Länsstyrelsen ser det som angeläget att stärka fokuset på narkotikaprevention, vilket bör sker inom ramen för ANDTS-arbetet (Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel).

8.3.1 – 8.3.3 Ett större statligt ansvarstagande - En särskild organisation för arbetet

Utredningens förslag med en särskild organisation och kommitté för arbetet med olika referensgrupper ser länsstyrelsen som en risk för att parallella system byggs upp. Vi saknar konkreta förslag på hur förankring, arbetsformer och styrkedja mellan nationell, regional och lokal nivå ska utformas men stödjer beredningen om ett större statligt ansvarstagande. Länsstyrelsen föreslår att arbetet ska ledas från en statlig myndighet som samordnar det breda arbetet inom de olika politikområdena och tillvaratar befintliga strukturer och strategier för att tydliggöra inriktningen. Genom konkret styrning till förmån för samverkan och samarbete når arbetet längre än om varje organisation arbetar för sig. Vi ser länsstyrelserna som viktiga regionala aktörer med stor lokal kännedom och i flera delar ett etablerat samarbete med kommuner och region inom exempelvis förskola, skola, socialtjänst, polis, åklagare och civil sektor. Länsstyrelserna har en särställning som regeringens förlängda arm i hela landet och besitter kompetens inom samhällsberedskap, brotts- och våldsförebyggande förebyggande arbete såväl som andra sociala hållbarhets- och rättighetsfrågor.

Att arbetet ska bedrivas i nära samarbete med de kommuner som har särskilt utsatta områden är förståeligt men i det arbetet ser vi behov av att lära av kommuner som har ett väl etablerat generellt förebyggande arbete.

8.3.4 Lokala överenskommelser och statliga bidrag

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att regeringen ska utreda ett system för lokala överenskommelser och ett system med statsbidrag som kan knytas till sådana överenskommelser, men anser att den regionala nivån saknas. På den regionala nivån finns förutsättningar för samordning och att exempelvis underlätta ansökningsförfaranden för små kommuner som saknar resurser. När kommunernas förutsättningar för att göra ansökningar skiljer sig åt är risken stor att stöden fördelas ojämnt över landet och inte kommer alla barn till del. Samordningen kan även medföra synergieffekter och underlätta erfarenhetsutbyten och gemensamma utbildningssatsningar. På den regionala nivån är landets Länsstyrelser en viktig aktör både i det sociala hållbarhetsarbetet och i det brottsförebyggande arbetet.

Avslutningsvis

Om fler myndigheter arbetar mer strukturerat och metodiskt med nationella riktlinjer såsom mål och insatser som finns för det hälsofrämjande och förebyggande arbetet skulle skyddsfaktorerna för barn och unga öka och kriminaliteten få svårare att få fäste. Sådana riktlinjer finns formulerade i exempelvis FN:s barnkonvention (lag), FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt folkhälsomålet. Beträffande Barnkonventionen så har FN:s Barnrättskommitté tidigare i år lämnat sina rekommendationer till Sverige. De rekommendationerna stärker Länsstyrelsen i det vi lyft fram i vårt remissvar. Barnrättskommitténs tyngdpunkt ligger på det förebyggande arbetet som genomsyrar alla områden i deras rapport. När det gäller barns inblandning i brott vill kommittén se att grundorsakerna åtgärdas. Man lyfter också fram likvärdigheten över landet vilket talar mot att det förebyggande arbetet endast ska ske i de så kallade utsatta områdena utan i stället som länsstyrelsen förordar generellt och över hela landet. Vi får inte diskriminera barn. I det fortsatta arbetet ska barn involveras eftersom de själva kommer att beröras.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Susanna Löfgren med samordnare Emmy Nilsson som föredragande. Funktionschef för social hållbarhet Therese Räftegård Färggren har varit delaktig i beslutet. Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.